

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Галунки Оксани Дмитрівни
на тему: «Система управління інноваційним розвитком
будівельного підприємства», подану на здобуття освітньо-наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузь знань
05 «Соціальні та поведінкові науки»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з державними програмами та спрямуванням науково-дослідних тем закладу вищої освіти, де виконувалась робота.

Впровадження ефективних механізмів інноваційної політики є визначальним серед основних чинників конкурентоспроможності країни, які забезпечують конкурентоспроможність економіки. Ключова роль у забезпеченні та належному спрямуванні інноваційного розвитку, формуванні національної інноваційної системи, належить державі, яка встановлює стратегічні цілі, забезпечує ресурсну підтримку, включаючи зокрема бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитну підтримку тощо.

Особливу значимість у процесах функціонування національної інноваційної системи має організація та стимулювання процесів оновлення технологій, передачі наукових розробок із сфери одержання знань у виробництво, що досягається за допомогою розвитку системи освіти, ринку інтелектуальної власності, створення інноваційної інфраструктури, фінансового та податкового стимулювання науково-технічної діяльності тощо. Таким чином, ситуація, що склалася в інноваційній сфері, робить нагальною розробку такої державної політики, яка б забезпечувала розширене відтворення об'єктної бази інноваційної діяльності та незворотній вплив інновацій на прискорене економічне зростання країни.

Актуальність теми дисертаційного дослідження полягає у впровадженні системи управління інноваційним розвитком будівельних підприємств, що покращить інноваційний потенціал будівельної галузі, як флагмана сьогоденної відбудови міст.

Результати дослідження Галунки О.Д. знайшли відображення при виконанні науково-дослідної та науково-пошукової роботи на кафедрі економіки будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури за темами:

- 0120U100375 «Удосконалення механізму управління інвестиційними програмами за участю підприємств будівництва», де особисто автором запропоновано методичний підхід до вибору інвестицій в інноваційні проекти

підрядних підприємств – претендентів на виконання будівельних робіт з урахуванням технічних вимог у тендерній документації;

- 0115U000860 «Розбудова сучасного економіко-аналітичного інструментарію девелоперського управління підрядним будівництвом» – автор роботи зробила значний внесок у розвиток теми шляхом розробки анкети для оцінювання девелопером рівня інноваційного розвитку учасників будівництва, покрокового алгоритму управління інноваційним розвитком, методики самооцінювання інноваційного розвитку учасниками будівництва;

- 0124U005168 «Цифрова трансформація процесів адміністрування в будівельному девелопменті: організаційно-технологічний та економіко-аналітичний підходи до мультипроектної діяльності підприємств» – науковий внесок автора дисертаційного дослідження був застосований при обґрунтуванні факторів впливу на впровадження цифрових інновацій учасниками інвестиційно-будівельних проектів.

Варто відзначити, що теоретичні, методичні та прикладні результати дослідження, подані в дисертації та публікаціях здобувача, відповідають цільовій спрямованості Законів України: «Про інноваційну діяльність» (із змінами, в чинній редакції від 13.12.2022 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (із змінами, в чинній редакції від 19.11.2024 р.), «Про регулювання містобудівної діяльності» (із змінами, в чинній редакції від 24.02.2023 р.), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року». (10.06.2019 р. №526-р).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації мають високий ступінь наукової обґрунтованості, що обумовлено узагальненням, аналізом і розв'язком актуального наукового завдання щодо вдосконалення системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства. Це досягнуто шляхом розробки теоретичних засад, науково-методичного підходу та практичного інструментарію, які дають змогу учасникам будівництва враховувати під час формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку власний рівень інноваційності, рівень розвитку інших стейкхолдерів будівництва, вимоги девелоперської компанії, а також проектні вимоги та вплив середовища інвестиційно-будівельного проекту.

Отримані у дисертаційній роботі наукові результати, пропозиції, висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використанням сукупності ретельно підібраних сучасних методів наукових досліджень, а саме: економіко-математичне моделювання, які

широко використовують у економічних дослідженнях, зокрема у напрямку економіки будівництва та економіки підприємства; створення сітьової моделі управління інноваційним розвитком учасників будівництва та наочне відображення їх результатів виконано за допомогою пакетів програми Gerhi.

Автором дисертаційного дослідження чітко і послідовно сформульовані наукові положення роботи, висновки і рекомендації. Галунка О.Д. визначила мету та основні завдання роботи, що підтверджується коректністю їх постановки та послідовністю вирішення з обґрунтованим висновком щодо практичного впровадження результатів дисертаційного дослідження, що дає змогу дослідити процеси інноваційного розвитку будівельних підприємств у тісній взаємодії із стейкхолдерами будівництва у середовищі інвестиційно-будівельного проєкту.

В цілому, достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується вирішенням наукового завдання – удосконалення системи управління інноваційним розвитком будівельних підприємств в середовищі інвестиційно-будівельних проєктів.

Важливість обраної тематики дослідження можна оцінити кількістю і якістю використаних літературних джерел (180 наукових праць).

Структура роботи є логічною та послідовною, відповідає поставленим завданням.

3. Зміст дисертаційної роботи

Робота надана в рукопису. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи 245 сторінок. Список використаних джерел складається з 180 найменувань. Додатки подано на 24-х сторінках.

Дисертаційна робота характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів. Зміст дисертації відповідає меті і задачам дослідження. Робота написана у науковому стилі, її проілюстровано відповідними рисунками, таблицями, графіками.

У вступі розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено предмет та об'єкт, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження, наведено відомості про апробацію і впровадження.

У першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретико-методичний базис розвитку інноваційної діяльності учасників будівництва» проведено ґрунтовний аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, які працювали над даною проблематикою. Опираючись на результати аналізу

літературних джерел, автором опрацьовано і класифіковано теоретичні підходи та трактування сутності термінів «інноваційний розвиток будівельного підприємства» та «управління інноваційним розвитком будівельного підприємства», а також запропоновано їх нові трактування.

Автором було проведено узагальнення підходів до класифікації ефективності інноваційної діяльності, що дозволило доповнити існуючі класифікації наступними: суб'єктно орієнтовані інновації – організаційні, процесні, маркетингові; проектно орієнтовані інновації – організаційні, процесні; об'єктно орієнтовані інновації – продуктові, маркетингові.

У другому розділі дисертаційного дослідження «Методичні підходи та концептуальні передумови забезпечення інноваційного розвитку учасників інвестиційно-будівельних проектів» автором проведено детальний аналіз структури фінансування інноваційної діяльності у будівельному секторі протягом 2010-2023 рр. і виявлено, що попри війну та складне економічне становище країни будівельний сектор України має потенціал для подальшого інноваційного розвитку. На основі проведеного дослідження автором було виокремлено фактори інноваційного розвитку учасників будівництва. В результаті побудована матриця залежностей та орієнтований ациклічний граф (сітьова модель), що показали складну мережу взаємозв'язків між зовнішніми і внутрішніми чинниками, які разом створюють мінливу і складну мережу взаємозв'язків між чинниками інноваційного розвитку. Автором розроблено систему управління інноваційним розвитком будівельного підприємства і представлено у вигляді схеми, як цілісну взаємопов'язану структуру. Вона об'єднує механізми реагування на внутрішні впливи від різних учасників проекту та фактори зовнішнього середовища, включає принципи управління, управлінський цикл, пріоритетні напрями інноваційної діяльності, а також методи й підходи до управління.

У третьому розділі «Прикладний інструментарій управління інноваційною діяльністю учасників будівництва» автором обґрунтовано твердження, що у проекті девелопер відіграє ключову роль при впровадженні інновацій, визначаючи їх доцільність, напрям реалізації та способи інтеграції учасниками проекту. Автором запропоновано систему оцінювання інновацій девелопером та розроблено покроковий методичний підхід до підвищення рівня інноваційного розвитку проекту й стимулювання учасників будівництва до інновацій; розроблено анкету для визначення доцільності продуктових, організаційних, процесних, маркетингових інновацій підприємствами; представлено впровадження в освітній процес методичного підходу до оцінювання інноваційної діяльності учасників будівництва. Авторські розробки і пропозиції впроваджено у практичну діяльність

будівельних підприємств ТОВ «Реґіон-Аґробуд», ТОВ «БК Водограй», ТОВ «Симетрія Інвест».

Висновки і рекомендації логічно впливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів дисертаційної роботи.

Отримані Галункою О.Д. наукові результати мають наукову новизну, є достатньо обґрунтованими та широко представлені науковій спільноті у публікаціях та під час участі у міжнародних науково-практичних конференціях.

4. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення Галунки О.Д. сформульовані самостійно та відображають особистий внесок дисертанта в розвиток економічної науки. Проведений аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора дозволяє підтвердити наявність елементів наукової новизни, які викладені конкретно, послідовно і системно. Найважливішими науковими результатами, отриманими авторкою, є наступні:

Удосконалено методичний підхід оцінювання доцільності впровадження інновацій підрядними будівельними підприємствами – претендентами на виконання будівельних робіт, що ґрунтується на аналізі ступеня відповідності проєктним вимогам, необхідності впровадження інновацій та обсягу інвестицій, які встановлюються експертним шляхом для кожного підприємства. Такий підхід дозволяє оцінити доцільність застосування інноваційних технологій, методів будівництва чи програмного забезпечення в межах конкретного проєкту, а також співставити їх із наявним інноваційним потенціалом підприємства.

Удосконалено інструментарій оцінювання й стимулювання інноваційного розвитку стейкхолдерів інвестиційно-будівельних проєктів девелоперською компанією. Автор підкреслює важливість структурованого підходу до стимулювання інновацій у сфері інвестиційно-будівельних проєктів. Акцент зроблено на необхідності співпраці між девелоперами та стейкхолдерами, що дозволяє не лише підвищити ефективність окремих проєктів, а й позитивно впливати на всю будівельну галузь. Запропонована методика спрямована на координацію дій та узгоджене досягнення інноваційних цілей, що забезпечує конкурентоспроможність і стійкість проєктів. Галунка О.Д. розглядає підхід до оцінювання доцільності впровадження інновацій у діяльність підрядних підприємств. Основними критеріями такого оцінювання є ефективність і бажаність впровадження інновацій. Це означає, що при ухваленні рішень про інноваційний розвиток враховується рівень економічної вигоди для кожного

учасника проєкту, а також співставність і збалансованість інноваційних рішень. Важливо, щоб інноваційна діяльність підрядного підприємства відповідала загальним вимогам та стратегічним цілям інноваційного розвитку проєкту, що забезпечить гармонійне впровадження нових технологій та підходів у будівельну сферу. Автором запропоновано методику оцінювання ефективності впровадження інновацій підрядними підприємствами, яка базується на відповідності технічним, технологічним, організаційним та іншим вимогам, зазначеним у тендерній документації. Оцінювання здійснюється за спеціальною шкалою, що визначає рівень відповідності проєктним вимогам: від повної відповідності до неможливості їх виконання. Метод передбачає експертне оцінювання обсягу необхідних інвестицій, що дозволяє виявити «вузькі місця» та оцінити можливості підрядників щодо інноваційного розвитку в межах конкретного проєкту. Окрім цього, запропоновано систему оцінювання привабливості проєкту для підрядних підприємств за шкалою, аналогічною до тієї, що застосовується для девелоперських компаній (від «Низької» до «Дуже високої»). Рівень привабливості визначається експертним шляхом, з урахуванням прогнозованої рентабельності проєкту, рівня диверсифікації діяльності підприємства та пов'язаних ризиків. Такий підхід допомагає підприємствам ухвалювати обґрунтовані рішення щодо участі в інвестиційно-будівельних проєктах.

Удосконалено теоретико-методичний підхід до побудови системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства. Автор обґрунтував необхідність удосконалення теоретичних основ, методичних підходів і практичного інструментарію, що сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності інвестиційно-будівельних проєктів. Розроблено економіко-аналітичний інструментарій, призначений для оцінювання та стимулювання інноваційного розвитку будівельних підприємств. У дисертаційному дослідженні акцентовано увагу на ролі девелопера як ключового ініціатора інновацій, визначено механізми його впливу на інноваційну активність підрядних підприємств. Представлено матричний підхід, що дозволяє девелоперам оцінювати доцільність реалізації інноваційних проєктів, а також впровадження окремих продуктових, процесних, організаційних та маркетингових інновацій.

Дістав подальшого розвитку методичний підхід до оцінювання й вибору інновацій і проєктних рішень девелопером. Методичний підхід спрямований на оцінювання та вибір інноваційних і проєктних рішень девелопером на основі аналізу їх привабливості. Основним критерієм оцінювання є співвідношення планового рівня ефективності інновацій з ефективністю всього проєкту. Цей підхід дозволяє девелоперам ухвалювати обґрунтовані рішення щодо

доцільності реалізації інноваційних проєктів. Важливим елементом методики є диференціація станів привабливості інновацій у межах інвестиційно-будівельних проєктів. Виділено такі категорії: можливий, прийнятний, рекомендований, переважаючий, недоцільний, нерекomenований, критичний і катастрофічний. Це дозволяє формалізувати процес управління інноваціями, підвищити ефективність ухвалення стратегічних рішень і забезпечити обґрунтований вибір напрямів інноваційного розвитку будівельних проєктів.

Дістала подальшого розвитку класифікація чинників інноваційного розвитку будівельного підприємства. Автором запропоновано доповнити класифікацію критеріями оцінювання ефективності інновацій з точки зору їх впливу на розвиток інвестиційно-будівельного процесу, а саме: локальні, процесні, об'єктні і комплексні. Такий підхід допоможе краще розкрити понятійно-категоріальний апарат методики оцінювання ефективності інновацій за рахунок спрямованості і узгодженості показників, що дозволить здійснювати управління інноваційною діяльністю підприємства за результатами проведеного оцінювання.

Дістав подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат економіки підприємства. Автором дисертаційного дослідження було запропоновано уточнити значення понять: «інноваційний розвиток будівельного підприємства», «управління інноваційним розвитком будівельного підприємства». Інноваційний розвиток будівельного підприємства запропоновано розглядати, як безперервний процес оновлення діяльності і удосконалено шляхом уточнення впливу на нього середовища інвестиційно-будівельних проєктів. Управління інноваційним розвитком будівельного підприємства розглядається автором, як комплексний процес, що включає планування, організацію, мотивацію і контроль за впровадженням інновацій. Метою цього процесу є досягнення кількісних та якісних змін у різних аспектах діяльності підприємства, зокрема зростання ефективності та забезпечення сталого розвитку будівельної компанії.

5. Практичне значення результатів дослідження.

Одержані авторкою дисертаційного дослідження результати з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій в системі управління інноваційним розвитком будівельного підприємства. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретичних і методичних розробок у практичну діяльність учасників інвестиційно-будівельних проєктів, які здійснюють будівництво на території

м. Київ, Київської і Чернівецької обл., а саме: ТОВ «Реґіон-Аґробуд» під час вибору інноваційних рішень при реалізації проєктів «Реконструкція заводу технічних газів у м. Київ, вул. Лебединська, 3-6, у 2021-2024 рр., «Будівництво станції технічного обслуговування з центром продажу у м. Вишгород, вул. Ягідна, 17» ТОВ «БРП Київ Центр Захід» у 2021-2023 рр., зведення котеджного містечка у м. Обухів у 2024 рр. (оцінювання здійснювалось на стадії Проєкт), (довідка № 131 від 22 січня 2025 р.); ТОВ „Будівельна компанія” Водограй» системи оцінювання інновацій при реалізації проєкту «Будівництво житлових будинків з вбудованими комерційними приміщеннями (блоки 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14) з паркінгом по вул. Буковинська, 62 в м. Чернівці» (довідка № 53 від 23 грудня 2024 р.), ТОВ «Синерґія Інвест» при визначенні інноваційного потенціалу і напрямів інноваційного розвитку (довідка №12 від 20 січня 2025 р.).

Отримані результати дисертаційної роботи Галунки О.Д. впроваджено у навчальний Київського національного університету будівництва і архітектури (від 02.09.2024 р. № 14-1.9/613) та Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (довідка № 09/19-4429 від 30 грудня 2024 р.).

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом, порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використанні здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

7. Повнота викладення наукових результатів, положень і рекомендацій дисертаційної роботи у наукових публікаціях.

Основні наукові положення дисертації, результати досліджень, практичні рекомендації знайшли повне відображення у 23 наукових працях, з яких: 9 – у фахових збірниках наукових праць України категорії «Б» (із них 4 – одноосібно, 1 стаття – у співавторстві із одним автором, 4 статті – у співавторстві із більше, ніж двома авторами), 1 стаття – у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу; 13 – тези у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій.

Опубліковані наукові праці у повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій Галунки О.Д. дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень авторкою дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є

достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.22р. № 44.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Галунки О.Д. вважаю за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні положення:

У дисертаційному дослідженні автором наведено визначення поняття «інноваційний розвиток будівельного підприємства», який пропонується розглядати, як безперервний процес оновлення продуктової, маркетингової, організаційної та іншої діяльності, спрямований на збільшення ефективності функціонування будівельного підприємства в мультипроектному середовищі, який відбувається не автономно, а під значним впливом інших учасників інвестиційно-будівельного проекту, проектних вимог і стратегії будівельного підприємства. Доцільно також було б більш детально розглянути це поняття, як метод чи інструмент в системі управління підприємством.

У пункті 2.1. автор зауважує, що пріоритетні напрями інноваційної діяльності визначають конкретні сфери, у яких відбувається розвиток будівельного підприємства. Бажано показати яку роль відіграє процес цифровізації в інноваційному розвитку будівельного підприємства.

У розділі 3 автором представлено детальний методичний підхід до оцінювання доцільності впровадження інновацій підрядними будівельними підприємствами покроковий методичний підхід до підвищення рівня інноваційного розвитку проекту й стимулювання учасників будівництва до інновацій. Доцільно було б провести порівняння практичного застосування цього підходу на реальних підприємствах з відображенням динаміки змін процесу функціонування будівельного підприємства.

У пункті 3.1. (рис.3.1.) автор зазначив, що девелопери відіграють вирішальну роль у сприянні співпраці та обміні досвідом між учасниками будівництва. Доречно було б уточнити чи є девелопери безпосередніми учасниками процесу управління інноваціями в середовищі будівельного підприємства.

Зауваження мають дискусійний характер та не впливають на позитивний висновок щодо аналізованої дисертації

9. Загальний висновок

Дисертація Галунки Оксани Дмитрівни на тему «Система управління інноваційним розвитком будівельного підприємства» виконана на актуальну тему, містить теоретичні, методологічні та практичні розробки щодо вирішення питань розробки та вдосконалення системи управління інноваційним розвитком будівельних підприємств. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер. За своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизна постановки та практичним значенням дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» і наказу Міністерства освіти і науки № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор Галунка Оксана Дмитрівна заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 051 «Економіка» галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.

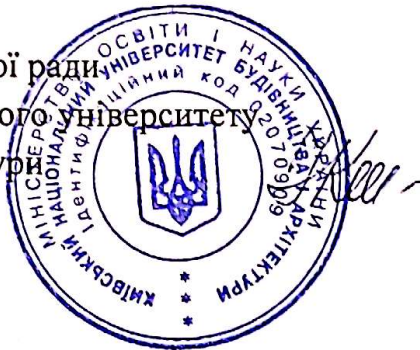
Рецензент

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки будівництва
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Катерина ЛАВРУХІНА

Підпис Лаврухіної Катерини Олександрівни засвідчую

Вчений секретар Вченої ради
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Микола КЛИМЕНКО